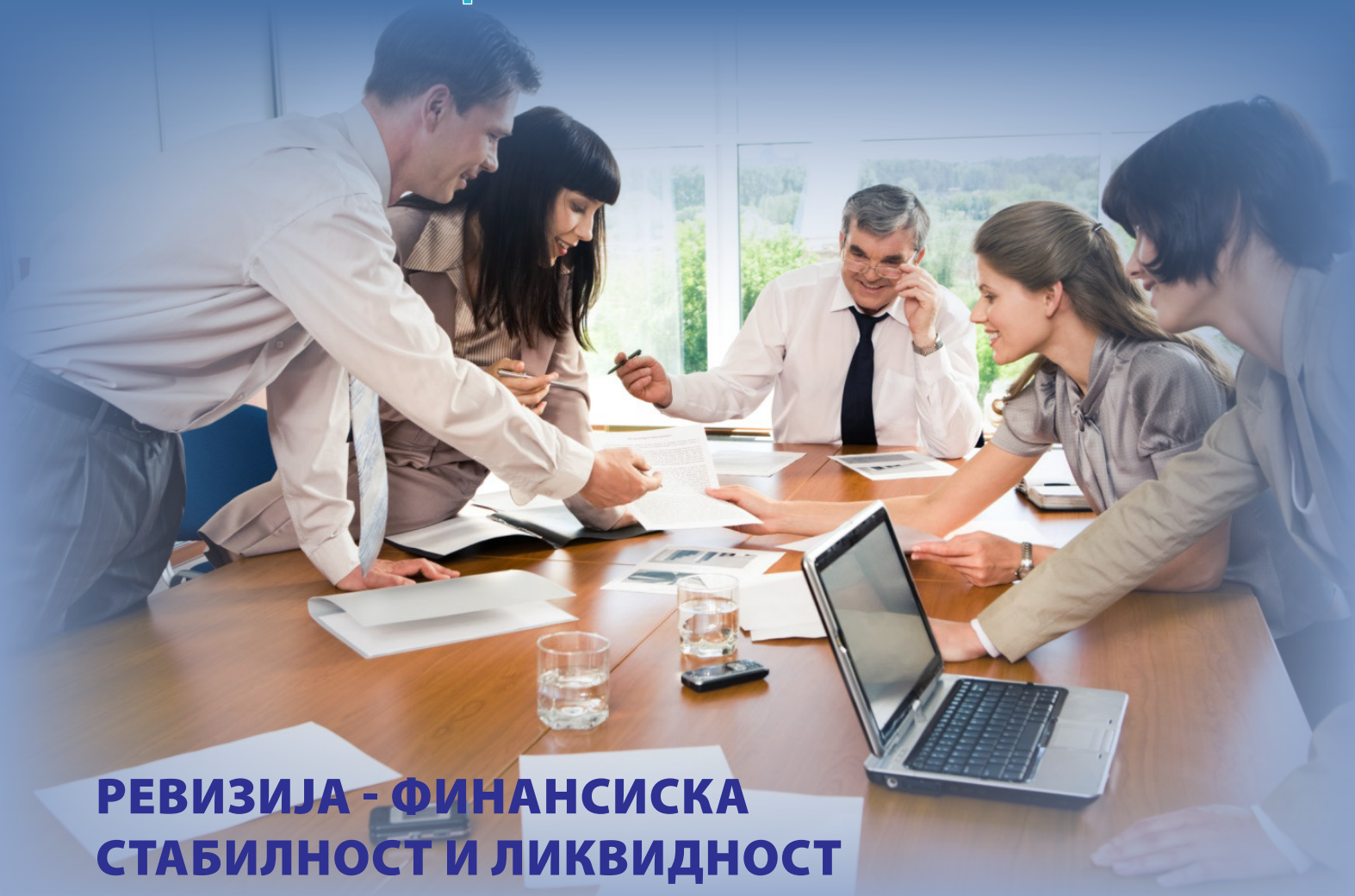

ОСИГУРУВАЊЕ

СПИСАНИЕ ЗА ТЕОРИЈА И ПРАКСА ВО ОСИГУРУВАЊЕТО

СУПЕРВИЗИЈА ВО ОСИГУРУВАЊЕТО -
ГАРАНТ ЗА АКЦИОНЕРИТЕ И КЛИЕНТИТЕ

РЕВИЗИЈА - ФИНАНСИСКА
СТАБИЛНОСТ И ЛИКВИДНОСТ

КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ -
ЕФИКАСНО МЕНАЏИРАЊЕ

8

НАЦИОНАЛНО БИРО ЗА ОСИГУРУВАЊЕ - МАКЕДОНИЈА

ЦЕЛОСНА ПОСВЕТЕНОСТ НА КЛИЕНТИТЕ

ОБД Седа Брокер А.Д. е формирана во текот на 2008 година со цел воведување на нови стандарди во македонското осигурување, кои претпоставуваат целосна посветеност кон потребите и барањата на клиентите. Со вака поставената цел уште од самиот почеток друштвото го гради имиџот на компанија која нуди целосна и сеопфатна услуга на своите клиенти, како во делот на изнаоѓање на најдобро решение на потребите за осигурување на клиентите, така и во делот на најбрзо и најдобро реализирање на отштетните побарувања.

За остварување на оваа цел, друштвото се екипираше со кадар кој на најдобар можен начин може да ги задоволи потребите на своите клиенти. Тимот на друштвото се состои од 17 вработени и претставува спој на искуство и младост. Ваквиот спој претставува одлична синергија и го прави тимот искусен и енергичен во исто време. Вработените се распределени во 4 подружници кои друштвото го прават подостапно до клиентите.

Воедно, треба да се напомене и соработката на друштвото со станиците за технички преглед на Пауер Спорт Систем ДОО, со што зацртаната цел за посветеност кон потребите и барањата на клиентите добива една нова и уште поуспешна димензија.

Друштвото има склучено договори за посредување во осигурување со единаесетте друштва за неживотно осигурување кои опстојуваат во Република Македонија, како и со две друштва за животно осигурување. Со вака воспоставената соработка во целост можеме да ги сервисираме сите потреби на нашите клиенти и истите да ги претставуваме пред друштвата за осигурување.

Од моментот на своето основање до денес друштвото бележи постојан подем во своето работење и воедно денес може да се пофали со повеќе од 40.000 задоволни клиенти. Изминатата година друштвото ја заврши со нешто повеќе од 4.000.000 евра бруто полисирана премија што го позиционира друштвото на самиот врв на брокерските друштва кои претежно работат во делот на неживотното осигурување. Ваквите успеси претставуваат наше задоволство, но воедно го будат и претставуваат и уште поголема обврска за наше понатамошно усовршување и подобрување на услугата која ја нудиме на нашите клиенти.

Найпредуваме заедно

Издавач

Национално биро за
осигурување - Македонија

За издавачот

м-р Трајче Латиновски

Адреса

ул. „Митрополит Теодосиј
Гологанов“, бр. 28/3, Скопје
тел: 02 / 3136-172
е-пошта: nibm@nibm.com.mk
www.nibm.com.mk

Издавачки совет

м-р Трајче Латиновски
(претседател)
д-р Климе Попоски
Марија Томеска
Сања Танчевска
Бошко Андов
Русе Дракуловски

Уредувачки одбор

Лепосава Гелевска
Мирјана Поп Талеска

Главен и одговорен уредник

Мирјана Поп Талеска

Ликовно-графички уредник

Миле Раденковиќ

Компјутерска обработка

Петар Петренко

Печатница

„Алфа СИД д.о.о.е.л.“
ул. „АВНОЈ“, бр. 84-1/2
Скопје

Тираж

2000 примероци

Датум

септември, 2016 г.

Првиот број на ова сисание излезе од печатот пред две години, во октомври 2014 година. Ентузијазмот на издавачкиот одбор, поддржан од сирана на Управниот одбор на НБО, дека ова сисание ќе успее да биде информатор и едукатор во осигурителната индустрија, не беше залуден. Обработивме многу теми прифатливи за вработените во осигурителната индустрија, за осигурениците, за сите заинтересирани лица кои имаат било каков дојир и интерес за осигурувањето. Поради тоа, текстовите беа на различни нивоа на степеност и презентација - елементарен, едукативен, инвентивен и степенен и научен начин.

Од разговорите со вработени лица во друштвата за осигурување, добиваме впечаток дека се задоволни од содржините, дека некои текстови им се посебно одвоени како упатства за работењето, дека можат да бидат автори на одредени теми. Посебно радува, што судиите ги користат обработените теми за поблиско запознавање со суштината на некој вид на осигурување. Една од забелешките е дека нема место во сисанието за прашања и одговори. Ние ги очекуваме вашите прашања и коментари, како и вашите текстови на одредена тема.

Едно конкретно прашање од судија на Апелационен суд, не натера да обработиме теми за Корпоративно управување во друштвата за осигурување и сите видови ревизии.

Корпоративно управување, всушност е дефинирање на односите помеѓу управата, одборот на директори, надзорниот орган, акционерите, вработените и други заинтересирани страни. Покрај другите начини за управување и контрола во друштвата за осигурување, Одборот на директори може да формира и ревизорска комисија која обезбедува надзор и контрола врз финансиското известување, внатрешните контроли, ефективността на внатрешната ревизија и притоа во изборот на друштво за ревизија.

Ревизијата во друштвата за осигурување е постојана, законски утврдена константа, било да е интерна, екстерна или пак е суверена визија од сирана на Агенцијата за суверена визија на осигурувањето.

Поради тоа, овој број е посветен на сите видови ревизии, потребни за правилно функционирање на системот за осигурување.

Постојано отворено прашање е надомест на нематеријалните штети. Најолемите амплијуди кај овој надомест не се само кај судските пресуди, но и кај друштвата за осигурување. Надоместите се разликуваат од друштво до друштво. Постојат критериуми кои даваат некаква рамка. Но, дали се тие веќе застарени? Потребна ли е промена? Треба ли законска рамка?

Ве молиме за ваше активно вклучување во една таква расправа, за почеток, на страниците на ова сисание.

Мирјана Поп Талеска

Национално биро за осигурување

СОДРЖИНА

ТЕМА НА БРОЈОТ

СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕ

**СУПЕРВИЗИЈА ВО ОСИГУРУВАЊЕТО - ГАРАНТ ЗА
АКЦИОНЕРИТЕ И КЛИЕНТИТЕ 3**

ТЕМА НА БРОЈОТ

ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА И НЕЈЗИНАТА ДОДАДЕНА ВРЕДНОСТ

РЕВИЗИЈА - ФИНАНСИСКА СТАБИЛНОСТ И ЛИКВИДНОСТ 8

ТЕМА НА БРОЈОТ

ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА ВО ДРУШТВОТО ЗА ОСИГУРУВАЊЕ 11

ТЕМА НА БРОЈОТ

РЕВИЗИЈА НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУШТВА 14

ТРЕНДОВИ

Корпоративно управување во друштвата за осигурување

КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ - ЕФИКАСНО МЕНАЏИРАЊЕ 17

ПРЕТСТАВУВАМЕ

UNIQA а.д. Скопје

КОМПАНИЈА СО „А“ РЕЈТИНГ 21

ПОИМНИК 24

СУПЕРВИЗИЈА НА ОСИГУРУВАЊЕ

СУПЕРВИЗИЈА ВО ОСИГУРУВАЊЕТО -
ГАРАНТ ЗА АКЦИОНЕРИТЕ И КЛИЕНТИТЕ

Коста Спасески
координатор на Дирекцијата
за вонтеренска супервизија во
Агенцијата за супервизија на
осигурување

*Јавноста сè повеќе станува свесна
за улогата на супервизијата
на осигурување, а со тоа и
очекувањата од нејзината работа
сè повеќе растат*

Осигурениците и лицата кои имаат побарувања од друштвата за осигурување по основ на претрпени штети се заинтересирани за брза обработка на штетата и фер надомест кој ќе биде во висина на претрпената штета, односно во висина на договорената осигурена сума. Од друга страна пак, супервизорските органи и носителите на фискалната и монетарната политика во земјата се заинтересирани за одржување на финансиската стабилност и солвентноста на друштвата за осигурување. Во спротивно, доколку друштвата за осигурување станат несолвентни, многу е веројатно дека неисполнувањето на обврските од страна на друштвата за осигурување може непосредно и/или посредно да влијае на солвентноста на останатите финансиски институции, но и неповолно да влијае на економијата во целина. Во услови на лимитирани ресурси во работењето станува многу тешко за супервизорите во исполнувањето на овие две, подеднакво значајни, цели.

Постоењето на здрав регулаторен и супервизорски систем е неопходен предуслов за функционирање на фер, сигурен и стабилен осигурителен сектор кој ќе биде од корист и ќе ги штити интересите на осигурениците и корисниците на осигурување и ќе придонесува за стабилност на финансискиот систем во целина.

Осигурителната индустрија, како и останатите сектори на финансискиот систем, се менува како резултат на влијанието на голем број на социјални, технолошки и глобални економски сили. Осигурителните супервизорски системи и практики мора континуирано да се надградуваат со цел да можат да се носат со овие промени. Доколку постојат причини за загриженост дека стабилноста на финансискиот систем и макроекономската стабилност се загрозувани како резултат на осигурителниот сектор, супервизорите и регулаторите на осигурителниот и останатите финансиски сектори треба навремено да ги разберат и да ги комуницираат причините за ваквата загриженост.

Дејноста осигурување по својата природа има сличности но и разлики споредено со услугите кои ги нудат останатите финансиски институции. Во основа друштвата за осигурување, како и останатите финансиски институции се финансиски посредници, односно посредуваат на начин што ги превземаат ризиците од економијата, корпоративниот сектор и домаќинствата, и преку техники на диверзификација и здружување ги пренесуваат и управуваат со истите со цел да ги намалат негативните последици од настанувањето на овие ризици.

За разлика од останатите финансиски институции, производниот циклус на осигурувањето има обратен тек. Премијата за осигурување се наплаќа при склучување на договорот за осигурување, а исплатата на надоместот во случај на настанување на осигурен случај е временски на крајот од овој производен циклус. Премијата се смета за заработена во целост дури по завршување на периодот на покритие утврден во договорот за осигурување.

Покрај присутните ризици од бизнис окружувањето, осигурителите се изложени на значајни ризици на страната на обврските, односно на страната на пасивата од билансот на состојба. Овие ризици се нарекуваат уште и технички ризици и се однесуваат на актуарски и/или статистички пресметки кои се користат при проценувањето на обврските, и останатите ризици поврзани со слични обврски. Осигурителите се изложени на пазарен, кредитен, ликвидносен и оперативен ризик од нивните вложувања и фи-

нансиски трансакции, вклучувајќи ризици кои произлегуваат од неусогласеност на средствата со обврските. Друштвата за осигурување на живот нудат производи со покритие на ризикот смрт и/или доживување со штедна компонента и осигурување на пензија со кои вообичаено се управува на долг рок. Регулаторниот и супервизорски систем мора да ги има предвид сите овие ризици.

Не помалку значајна за супервизорите е и појавата на осигурителни групи и финансиски конгломерати, како и сè поголемата соработка и заеднички настап на финансиски институции од различни сектори. Овие појави само го зголемуваат значењето на осигурителниот сектор за прашања поврзани со финансиска стабилност, што пак непосредно влијае осигурителните супервизори да применуваат малку поразличен пристап кој ќе опфати поширока рамка на меѓусебно поврзани ризици. Супервизорите на домашниот финансиски пазар како и во меѓународни рамки се упатени на тесна соработка со цел да обезбедат дека овие субјекти се супервизирани на ефективен начин, во најдобар интерес на осигурениците. Оваа соработка треба да има заедничка цел а тоа е одржување на стабилни финансиски пазари преку минимизирање на ризикот од пренесување на загубите од еден сектор, односно од еден пазар, на друг. Меѓусебната соработка треба да се движи во насока на намалување на постоечките разлики во супервизорските практики.

Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори е најголемо меѓународно тело на осигурителните супервизори ширум светот. Во неа членуваат осигурителни супервизорски органи од над 140 земји од целиот свет. Оваа асоцијација има усвоено и објавено 26 основни осигурителни принципи на кои се заснова дејноста осигурување во меѓународни рамки, како и повеќе стандарди и упатства за примена на принципите. Првите три принципи се однесуваат на супервизијата на осигурување, односно на целите, овластувањата и одговорноста на супервизијата, административниот капацитет на супервизијата и размената на информации и почитување на барањата за доверливост на стекнатите информации.

Во Република Македонија е постигнат висок степен на усогласеност на домашната регулаторна и институционална рамка со основните принципи на Меѓународната асоцијација на осигурителни супервизори. Што се однесува пак до супервизијата на осигурување, со донесувањето на Законот за измени и дополнувања на Законот за супервизија на осигурување во 2007 година, и

со основањето на Агенцијата за супервизија на осигурување, две години подоцна, во 2009 година, се создадоа неопходните предуслови за спроведување на супервизија базирана на основните меѓународни осигурителни принципи.

Супервизијата на осигурување се јавува во различни институционални облици во земјите ширум светот. Без разлика на степенот на развиеност на финансиските пазари, супервизијата на осигурување во некои земји е составен дел на министерствата за финансии и/или економија, во други е дел од Централната банка, во трети е дел од независен јавен орган кој врши интегрирана супервизија на сите финансиски институции, додека пак во четврти е самостоен орган кој врши исклучиво супервизија на осигурувањето.

Во секој случај, без разлика на начинот на институционална поставеност, супервизија на осигурување спроведува јавен орган. Во сите случаи овластувањата за спроведување на супервизија на пазарот на осигурување се утврдени со закон.

Преголемиот обем на работа и сложеноста на работните процеси и производи кои ги нудат друштвата за осигурување често не можат да бидат соодветно супервизирани со оглед на лимитираноста со кадровски и финансиски ресурси на органите надежни за спроведување на супервизијата. Ова можеби и лежи во основата за постепена трансформација на начинот на спроведувањето на супервизијата, од супервизија базирана на проверка на усогласеност со прописи кон супервизија базирана на ризик. Основен постулат на кој подлежи оваа трансформација во начинот на спроведување на супервизијата е дека органите на управување и надзор на друштвата за осигурување се одговорни за работењето и за одржување на финансиската стабилност и солвентност на друштвата за осигурување. Од друга страна, супервизорот е одговорен пред јавноста да осигура дека во пракса органите на управување и надзор на друштвата за осигурување имаат воспоставено контролни механизми

Имајќи го предвид брзиот развој на финансиските пазари, високиот степен на софистицираност на услугите кои се нудат, како и висината на финансиски средства со кои располагаат друштвата за осигурување, често се поставува прашањето за доволноста на ресурси, ефикасноста и ефикасноста на супервизијата на осигурување.

и располагаат со личен и стручен кредибилитет и интегритет да управуваат со ризиците на кои е изложено друштвото за осигурување и да одржуваат финансиски здрави друштва за осигурување. Само финансиски здрави друштва за осигурување можат навремено и целосно да ги исполнуваат обврските кон осигурениците.

Супервизијата базирана на ризик ги идентификува системски значајните ризици, институции, производи и процеси на работа и, во континуитет, посветува значително повеќе време и ресурси во надзорот над истите. Ваквата супервизија има овластувања навремено да интервенира на пазарот на осигурување со изрекување на мерки со различен интензитет, во зависност од видот на неусогласеноста, брзината на реализација на последиците кои произлегуваат од неусогласеноста, како и поширокото окружување и евентуалните споредни ефекти од носењето на супервизорска одлука. Супервизорската интервенција треба да води сметка за ефектите кои може да се предизвикаат на останатите учесници на финансискиот пазар во целина, односно треба да настојува да спречи појава на сериозна криза и финансиска нестабилност на друштвата за осигурување и нејзино пренесување на други финансиски институции.

Супервизијата се спроведува во различни фази од работењето на друштвата за осигурување. Супервизорите имаат овластувања уште во фазата на основање на друштво за осигурување односно во фазата на промена на сопственоста и управувањето со друштво за осигурување да интервенираат доколку врз основа на поднесеното барање располагаат со факти и информации дека супервизијата ќе биде отежната, односно оневозможена. Во текот на работењето, друштвата

за осигурување на редовна основа доставуваат известувања и информации за финансиската состојба и солвентноста до супервизорскиот орган, кои известувања и информации понатаму се обработуваат и претставуваат основа за интервенција на супервизорите. Супервизорите имаат овластувања да спроведуваат теренски инспекции, со цел непосредно да се запознаат со процесите на работа кои се применуваат во различни сегменти од работењето. Како на пример, теренските инспекции можат да имаат фокус на системот и политиките на превземање на ризици во одредени класи на осигурување; одредувањето на премијата и начинот на пресметка на техничките резерви; управување со средствата и обврските; програмите на реосигурување на вишокот на ризик; пазарното однесување на каналите на продажба; информатичкиот систем; и/или корпоративното управување.

Пример за ефикасен начин на спроведување на континуирана супервизија на осигурување на развиените пазари на осигурување е преку редовно одржување на работни состаноци меѓу супервизорите и менаџментот на друштвата за осигурување. Работните состаноци се добра можност за комуницирање на сите ризици, не само од аспект на субјектот, туку и од макроекономски аспект и може да влијаат на креирање на успешни деловни политики.

Супервизорите имаат овластувања да изрекуваат мерки на супервизија, односно да делуваат репресивно во одредени случаи. Во краен случај, доколку изречените мерки на супервизија не биле имплементирани во работењето на друштвото за осигурување, а моделот на работење на друштвото за осигурување во континуитет бележи неуспех и тоа се заканува да се прошири на други, финансиски здрави институции, односно да прерасне во системска криза, супервизорите треба да имаат овластување да ја одземат дозволата за вршење на работи на осигурување, односно да одземат согласност на одредено лице да ја врши функцијата член на орган на управување на друштво за осигурување.

Во Република Македонија супервизија на пазарот на осигурување врши Агенцијата за супервизија на осигурување. Агенцијата е основана во 2009 година, како независен и самостоен орган надлежен да спроведува супервизија на работењето на друштвата за осигурување и други учесници на пазарот на осигурување.

Агенцијата спроведува супервизија преку лиценцирање, вонтеренска и теренска супервизија. Агенцијата е супервизорски и прекршочен орган. Вонтеренската супервизија се спроведува

во континуитет преку проверка на усогласеност на работењето на друштвата за осигурување со барањата пропишани во регулативата за осигурување. Проверката се врши преку прибирање и обработка на информациите и податоците содржани во извештаите што друштвата за осигурување ги доставуваат до Агенцијата за супервизија на осигурување. Вонтеренската супервизија е организирана преку поделба на субјектите на супервизија во три тима. Секој тим е координиран од еден супервизор. По извршена анализа и обработка на податоците содржани во извештаите, супервизорите изготвуваат информации за финансиската состојба на друштвата за осигурување и, доколку е потребно, предлагаат изрекување на мерки на супервизија до менаџментот на Агенцијата. Друштвата за осигурување поднесуваат извештаи за работењето по електронски пат. Од самото основање, Агенцијата инвестираше во софтвер кој служи на исполнување на супервизорските цели. Електронската достава и софтверот на Агенцијата во значителна мера ја олеснуваат работата на вонтеренските тимови кои вршат обработка и анализа на податоците. Доколку врз основа на извештаите се констатира дека друштвото за осигурување на пресечниот датум на пресметка и известување не е усогласено со прописите, супервизорите изготвуваат записник од вонтеренска супервизија и истиот се доставува до субјектот. Во зависност од видот на неусогласеност, а во согласност со одредбите од Законот за супервизија на осигурување, кон субјектот на супервизија се изрекуваат мерки на супервизија, во форма на наредба за отстранување на незаконитости, спогодба за отстранување на последици од прекршок, и/или се изрекува парична глоба. Слично се постапува и при теренските супервизии. Теренските супервизии се спроведуваат во согласност со годишниот план за теренски супервизии и обично траат помеѓу 10-12 работни дена. Во текот на траењето на теренската супервизија, супервизорите остваруваат непосредни контакти со вработените во друштвото за осигурување при што стекнуваат дополнителни информации за работењето на друштвата за осигурување и воспоставените интерни процеси на работи, кои информации ја дополнуваат сликата добиена врз основа на претходно добиените податоци од извештаите за работењето на друштвото за осигурување. Во постапките на супервизија, субјектот на супервизија има можност да достави забелешки по наодите во записникот, и истите да ги документира. Со доставувањето на одговор на забелешките, записникот станува конечен. Досегашната

пракса покажала дека во најголем број на случаи друштвата за осигурување уште во фазата на конечност на записникот превземаат активности за подобрување на работењето, односно за намалување на ризикот од неусогласеност со законите и подзаконските акти. Сепак, Агенцијата може да изрече мерки на супервизија доколку друштвото за осигурување не е усогласено со прописите.

Покрај друштвата за осигурување, Агенцијата спроведува супервизија и на осигурително брокерските друштва, друштвата за застапување во осигурување и Националното биро за осигурување.

Во согласност со законските одредби, а во насока на заштита на интересите на осигурениците, друштвата за осигурување имаат формирано посебни организациони единици кои одлучуваат по поднесени жалби од осигуреници односно корисници на осигурување. Подносителот на жалба до друштвото за осигурување може да поднесе претставка до Агенцијата доколку друштвото за осигурување не одговори на жалбата односно доколку подносителот на претставката не е задоволен од начинот на кој е одлучено по поднесената жалба. Иако наведените законски одредби се од релативно поново време, ревноското спроведување на истите од страна на друштвата за осигурување и супервизорите придонесоа во значајна мера да се решаваат споровите кои произлегуваат од договорите за осигурување, и со тоа да се намали товарот на судовите.

Агенцијата за супервизија на осигурување, во координација со останатите финансиски регулаторни органи, е промотор на финансиска едукација на јавноста, и тоа уште од најрана возраст. Финансиската едукација се одвива во голем број на основни и средни училишта со цел да се развива свеста на младата популација за карактеристиките и придобивките од користењето на финансиските услуги.

Од неодамна, на барање на Агенцијата за супервизија на осигурување, друштвата за осигурување ги објавија општите и посебни услови на осигурување на нивните официјални интернет страни, со што во голема мера се подобри транспарентноста на пазарот на осигурување, имајќи предвид дека до сега беа објавувани само годишни финансиски извештаи за работата на друштвата за осигурување. Сега сите заинтересирани страни можат да добијат информации како за финансиската состојба така и за карактеристиките на производите кои се нудат на пазарот на осигурување, што создава услови за разумно носење на одлуки за тоа дали да се осигура, каде да се осигура и по која цена да се осигура.

ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА И НЕЈЗИНАТА ДОДАДЕНА ВРЕДНОСТ

РЕВИЗИЈА - ФИНАНСИСКА
СТАБИЛНОСТ И ЛИКВИДНОСТ

м-р Тања Тасевска – ОДР, IDITSCD, CFE, CPA

Ревизорската професија се препознава и се поставува на неколку нивоа. Секое ниво е различно по својот мандат, пристап, предмет на работа, опфат, интерес, резултати и додадената вредност како круна на ревизорската работа. Овие аспекти накратко ги сочинуваат и разликите кај ревизорската професија

Кога зборуваме за ревизијата воопшто, односно за ревизорите кои ја спроведуваат, секој од нас првично помислува на група на луѓе или поединци кои се во сиви или црни костуми, кои имаат восочни ликови, кои не покажуваат емоции или реакции на однесувањата на другите, кои се строги и непопустливи, кои казнуваат и се недопирливи..... со еден збор ликови од „Матрикс“. Иако дел од овие атрибути се точни, сепак глобалната слика за луѓето во сиво црни костуми е нешто различна. Пред с'е голем дел од луѓето (со чест на ретки исклучоци), не ја разбираат и прифаќаат ревизорската професија во функција на подобрување на реалните состојби кај субјектот кој е предмет на ревизија, било да се работи за внатрешната или надворешната т.н. независна ревизија. Овој генерален став всушност произлегува од општиот став кон функциите и управувањето во самиот субјект, како и од намерите на менаџментот. Често пати во светот на ревизорите се вели дека колку повеќе внатрешната ревизија е поставена на стабилни основи, толку повеќе може да му се верува на менаџментот.

Ревизорската професија се препознава и се поставува на неколку нивоа. Секое ниво е различно по својот мандат, пристап, предмет на работа, опфат, интерес, резултати и додадената

вредност како круна на ревизорската работа. Овие аспекти накратко ги сочинуваат и разликите кај ревизорската професија според нивоата:

Внатрешна или т.н. интерна ревизија која е независна функција од другите функции и организациска поставеност кај еден субјект, која вообичаено директно реферира пред менаџментот или пред оние кои се овластени за управување со субјектот;

Надворешна или т.н. независна ревизија¹⁾, која се спроведува од ревизорски куќи или друштва, регистрирани за вршење на дејноста, преку законски барања и преку склучување на договори за ангажман со менаџментот на субјектот кој ја бара ревизијата²⁾;

Државна ревизија³⁾ која исто така е независна, но предмет на нејзин интерес се јавните финансии, органи и институции кои управуваат со истите, иако поврзано со нејзиниот предмет на

1) ова не значи дека првата т.е. внатрешната ревизија пак е зависна иако ова е прашање за обработка... (заб. на авторот)

2) оваа ревизија уште се нарекува и комерцијална, (заб. на авторот)

3) и овде произлегува дилемата за т.н. независност која пред се треба да е обезбедена со највисокиот акт на една држава, (заб. на авторот)

интерес можат да се најдат и субјекти од комерцијалниот приватен сектор, доколку се во некоја релација со јавните финансии.

Отпочнувањето со токму ваквата поделба и подреденост има и своја цел:

- да се покаже и потенцира значењето и улогата на внатрешниот ревизор, етаблиран кај субјектот како прв браник и како јазиче на вагата на законитоста и оправданоста (т.н. трета линија на одбрана);
- да се нагласи вториот браник на реалноста и објективноста на финансиските показатели во улогата на надворешниот ревизор... (кон оваа цел се фокусирани сите три линии на одбрана меѓу системите на внатрешната контрола).

И двете нивоа на ревизија, внатрешната и надворешната, имаат за цел да се фокусираат и преку своите мандати и алатки да го држат курсот на менаџирање и управување кај субјектот во насока на постигнување на поставените стратешки цели и приоритети, преку почитување на законската регулатива и прописи, и сето тоа да биде спроведено на ефикасен и економичен начин. Сепак, сè се работи и врти околу заработувачката.

Оттука, клучните принципи на внатрешната ревизија како прв браник се следните:

- да демонстрира интегритет;
- да демонстрира компетентност (одредено ниво на знаења, професионалност, вештини и способности) како и должна професионална грижа;
- да биде објективна и ослободена од несоодветни влијанија (тука се потенцираат аспектите на независноста на внатрешната ревизија и дилемата која постои);
- да биде усогласена со стратегиите, целите и ризиците на субјектот во кој функционира;
- да биде соодветно позиционирана и правилно поткрепена со ресурси;
- да прикажува квалитет и постојано подобрување;
- да соработува преку ефикасна комуникација;
- да обезбедува уверување кое се заснова на проценка на ризиците;
- да биде свртена кон внатре, да иницира активности и да се фокусира на иднината;
- да промовира подобрувања во субјектот.

Кога ќе бидат исполнети овие клучни принципи на внатрешната ревизија, можеме да кажеме дека таа си ја постигнала својата зададена цел, односно ја пренела својата додадена вредност во реализирање, подобрување, развивање, надградување на функциите на субјектот, а во насока на исполнување на поставените мисија, визија и стратешки цели. Навистина, овие клучни принципи на внатрешната ревизија воопшто не е лес-

но да бидат исполнети, но во крајна линија нивното постигнување во најголема мера зависи од менаџментот и од оние кои се овластени за управување со субјектот. Имено, етаблирањето и поставувањето на улогата која ја има внатрешната ревизија кај еден субјект, единствено зависи од политиките, ставот и намерите на менаџментот како и нивното познавање и сфаќање на додадената вредност на внатрешната ревизија. Затоа што, доколку истата се етаблира и прифати само како законска обврска, како елемент од организациската поставеност, без да се прифатат и разберат нејзините улога и вредности, подоцна овие недостатоци и несоодветности ќе се покажат во наодите на независната ревизија. Слабостите во функционирањето на внатрешната ревизија неспорно се наоди од комерцијалната ревизија. Слабостите во функционирањето на внатрешната ревизија се слабости на менаџментот и управувањето. Поставувањето и прифаќање на внатрешната ревизија кај еден субјект без исполнување на нејзините суштински принципи, всушност често пати претставува ризик кој не е проценет од страна на менаџментот и кој во подоцнежните активности ќе имплодира на повеќе полиња. Поставувањето и функционирањето на внатрешната ревизија во согласност со нејзините суштински принципи претставува исклучива одговорност на менаџментот и на оние кои се овластени за управување со субјектот. По ова прашање не смее да има дилеми!

Како што споменав погоре, функцијата на внатрешната ревизија е поставена во нејзините суштински принципи. Нејзината функција е иста и еднаква секаде, без оглед на дејноста со која се занимава субјектот во чија организациска поставеност е вклучена и внатрешната ревизија. Но, предметот на работа, опфатот, ефектите и додадена вредност од функциите на внатрешната ревизија ќе се разликуваат од субјект до субјект во зависност од дејноста, мисијата, визијата и стратешките цели на субјектот. Оттука, според постулатите на внатрешната ревизија таа може да биде поделена според дејностите како:

- внатрешна ревизија во банкарскиот сектор;
- внатрешна ревизија во осигурителниот сектор и
- внатрешна ревизија во јавниот сектор.

Секако дека постојат и други поделби на внатрешната ревизија според индустријата или гранките во кои истата функционира, но сепак финансискиот сектор во кој спаѓаат првите две од горната поделба, претставува широка дејност која е значајна за задржување на вниманието од областа на внатрешната ревизија.

Не постои лесен начин внатрешната ревизија да ја додаде својата вредност кон организацијата, бидејќи очекувањата од внатрешната ревизија постојано рапидно се менуваат. Ова особено во светот на финансиите, банкарството и осигурувањето.

Барањата на секторите/одделенијата за внатрешна ревизија кај осигурителните компании, пораснаа значително во последните години, паралелно со развојот на технолошките предности. Истовремено, овие барања доведоа и до измени кон построга регулатива и прописи од областа, а се појавија и нови видови на ризици кои треба да бидат управувани.

Поради природата на активностите со кои осигурителните компании се занимаваат, внатрешната ревизија кај овие компании игра суштинска улога во насока на обезбедување на добро управување во рамки на компаниите, како и кај управувањето со ризици и контролните процеси. Со сите овие суштински прашања, внатрешната ревизија како функција во осигурителните компании, помага при постигнувањето и исполнувањето на стратешките определби и цели на компанијата. Истовремено, нејзината улога е и во функција на постигнување и исполнување на оперативните и финансиски цели на компанијата. Улогата на внатрешната ревизија кај осигурителните компании паралелно се фокусира и на балансирање со целите поставени во законската регулатива и прописите кои ја обработуваат оваа област. Секторите за внатрешна ревизија имаат постојана потреба да го нивелираат разбирањето на трендовите од областа на осигурувањето, да даваат одговори на одлуките на раководството во однос на следење на овие трендови, да ги следат и усогласуваат барањата на регулаторите, кои активности всушност и ја прават т.н. додадена вредност на внатрешната ревизија за компанијата и корисниците на осигурителните услуги и производи. Всушност, овие активности ќе бидат производ од оптималната вредност на внатрешната ревизија која правилно функционира во насока на исполнување на својата задача.

Функциите и брзиот развој во сферата на осигурителните компании бараат од своите внатрешни ревизори да бидат промислени лидери. Принципот на постојано учење и културата на подобрување на процесите во секторите на внатрешната ревизија, бара истите да бидат развивани и негувани во континуитет. Раководителите на внатрешната ревизија треба да тежнеат кон лидерство во рамките и на својата релевантна професионална заедница. Поради природата на дејноста кон која припаѓаат и внатрешните ревизи-

зори во областа на осигурувањето од нив се бара или во најмала рака се очекува поседување на знаења и вештини на високо и специјализирано ниво, кои вклучуваат актуарство, информатичка технологија, искуство од инвестициски и осигурителни активности и сл. Многумина од оперативните менаџери во осигурителните компании, честопати изјавуваат дека „..... внатрешните ревизори знаат добро како да вршат ревизија, но не ја разбираат осигурителната дејност, што резултира пак со промашени, изместени или сиромашни препораки во нивните извештаи....“ кое се разбира дека е претерување или пак некаков вид на несогласување со заклучоците на внатрешните ревизори.

Многу сектори/одделенија за внатрешна ревизија, повеќе од 80% од своето време трошат на обезбедување на уверување за функционирање и ефикасност на контролите.

Размислувањата за можни ревизии кои би можеле да се применат кај осигурувања на сопственост/имот, смрт, животно осигурување како и во здравственото осигурување се движат во насока на:

- менаџирање на заканите по cyber – безбедноста и ранливост во управувањето;
- cloud стратегија и управување;
- прегледување на повратните активности на клиентите и нивни искуства;
- проценки на буџет и прогнози;
- ефикасност на анализите на податоци;
- управување со актуарскиот ризик;
- развивање на процесот и ефикасноста на производ и многу други...

Од внатрешните ревизори во осигурителните компании се очекува да бидат ERM⁴⁾ шампиони, наместо обични ERM администратори. Ваквиот пристап ќе и овозможи на внатрешната ревизија да го олесни поврзувањето на ризикот со стратегијата и да ја изгради свесноста за ризиците на ниво на организациска култура.

Додадената вредност на внатрешната ревизија секако дека може да биде мониторирана, а со самото тоа и предмет на мерење преку развивање на т.н. KPI – Key Performance Indicators или клучни показатели за мерење на извршувањата. Но, секако дека овој атрибут на внатрешната ревизија е нешто кое бара поширока анализа и простор за посветување на соодветно внимание затоа што носи огромен дел од суштината на внатрешната ревизија воопшто.

4) Појаснување: ERM – Enterprise Risk Management - Управување со ризик во организација

ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА ВО ДРУШТВОТО ЗА ОСИГУРУВАЊЕ

Основна цел на внатрешната ревизија е да врши проверка на усогласеноста на интерните акти со позитивните законски прописи, регулативата на агенцијата за супервизија на осигурување и стандардите на ниво на ЕИГ Групацијата, нивна примена, како и оценка на системите на внатрешни контроли и управување со ризиците

Дарко Најдовски
внатрешен ревизор во
ЕУРОИНС осигурување АД
Скопје

Потребата од внатрешна ревизија во осигурителните компании, освен што е законска обврска, според Законот за супервизија на осигурување, е и реална потреба и нужно “зло” без кое не е можно работењето на друштвото и кое е во функција на менаџментот за подобрување на продуктивноста и ефикасноста на работењето на друштвото за осигурување. Комплексноста на самата област осигурување, како и новите трендови и движења ја условуваат потребата од внатрешна ревизија.

Основна цел на внатрешната ревизија е да врши проверка на усогласеноста на интерните акти со позитивните законски прописи, регулативата на агенцијата за супервизија на осигурување и стандардите на ниво на ЕИГ Групацијата, нивна примена, како и оценка на системите на внатрешни контроли и управување со ризиците. Внатрешната ревизија обезбедува независно и објективно мислење до органите на управување, за ефикасноста на воспоставените внатрешни контроли и за адекватноста на системите за управувањето со ризици.

Главните задачи на внатрешната ревизија се определени врз основа на активностите и функциите во друштвото за осигурување, заедно со опис на ризиците за секој од нив. Преку анализа и процена на големината на ризикот на поединечните организациони единици, внатрешната ревизија ја одредува фреквентноста на вршење ревизии на поединечните активности. Анализата на ризичноста на ревизорското окружување содржи оценка на вградените ризици во работењето и оценка на контролниот ризик.

Задачата на Службата за внатрешната ревизија е да обезбеди објективна и независна оценка на адекватноста и ефикасноста на системот на внатрешна контрола и точноста на сметководствената евиденција и финансиските извештаи, на усогласеноста на интерните политики и процедури на Друштвото и со важечката законска регулатива, како и општата ефикасност во работењето на Друштвото.

Резултатите од работењето на внатрешната ревизија се на задоволство на сите страни вклучени во осигурителниот бизнис. Од една страна тоа е органот на управување кој добива гаранција дека се почитуваат постоечките правила и

процедури, а од друга страна се вработените кои добиваат јасни и прецизни упатства за својата работа како и совети за нивно поедноставување и унапредување. И на крајот најбитната алка во процесот на осигурување крајните корисници кои знаат дека имаат максимална поддршка и соработка од нивниот осигурител.

Главната функција на внатрешната ревизија се поистоветува со остварување на целите на друштвото, преку нејзините инструменти за оценување на изложеноста на ризици, оценка на адекватноста и ефикасноста на контролите и нивно подобрување. Таа делува превентивно спречувајќи го неправилното работење, инструктивно укажува на причините и последиците и предлага решение за нивно отстранување.

Делокругот на работа на внатрешната ревизија се однесува на целокупниот систем на работа, сите организациони единици на друштвото за осигурување па затоа е потребно ревизорот да има добро познавање и од областа на осигурување како и од самата организација каде е вработен, нејзината организациска поставеност и внатрешна структура како би можел реално и навремено да ја оцени нејзината функционалност.

Службата за внатрешна ревизија е должна да ги оценува политиките, процедурите и интерните контроли кои менаџментот на друштвото ги воспоставил, а се потребни за обезбедување на соодветно раководење со активностите и да ја промовира ефективната контрола.

Таа е организирана како независна организациона единица функционално и организациски одвоена од другите организациски единици која за својата работа одговара директно пред органите на управување на друштвото. И покрај тоа што внатрешната ревизија има статус на независна организациона единица во друштвото за осигурување таа тесно соработува и ги надополнува другите организациони единици во рамки на самото друштво.

Задачата на Службата за внатрешната ревизија е да обезбеди објективна и независна оценка на адекватноста и ефикасноста на системот на внатрешна контрола и точноста на сметководствената евиденција и финансиските извештаи, на усогласеноста на интерните политики и процедури на Друштвото и со важечката законска регулатива, како и општата ефикасност во работењето на Друштвото.

Внатрешната ревизија работи според годишен план и програма каде се договараат планираните ревизии во текот на годината. Одборот на директори ја донесува програмата за работа на внатрешната ревизија и врз основа на истата службата за внатрешна ревизија изготвува план каде се утврдуваат роковите на секоја поединечна ревизија и извештаите по истите. Пред да се започне со практичниот дел од работата на внатрешната ревизија се утврдуваат ризиците по одделните организациони единици и сектори преку интервјуа со

раководителите, комплексноста на задачите, материјалност на активностите и слично. Значаен дел од работата освен утврдување на недоследностите и предлозите за нивно подобрување е и нивно континуирано следење т.н. follow up. Предлозите за унапредување и подобрување на интерните процедури и контроли се разговараат со раководителот на организационата единица која е подложна на ревизија и со извршниот орган на друштвото и се утврдува рокот до кога практичните совети треба да бидат имплементирани.

Внатрешната ревизија изготвува квартален извештај за работата и истиот се доставува до органот на управување, како и годишен извештај кој се изготвува и доставува до агенцијата за супервизија на осигурување.

Практичниот дел од работата на внатрешната ревизија се одвива во неколку фази. Откако се утврдени ризиците на секоја организациона единица поединечно се прави план за конкретната организациона единица која е предмет на ревизија, се утврдуваат роковите во кои ќе се изврши планирањето на операциите, тестирањето на контролите и изготвување на мислењето и извештајот по спроведената ревизија. Се дефинираат точно и детално одделните операции и конкретните работни процеси кои ќе бидат опфатени од внатрешната ревизија. Се врши одбирање на репрезентативен примерок од базата на податоци кој ќе биде предмет на тестирање. Зависно од природата на работната операција може да се изврши ревизија на целата база на податоци, а не само на репрезентативен примерок. По извршеното тестирање се изготвува извештај за работењето со наодите од тестирањето. Се

разгледуваат истите со раководителот на секторот кој бил предмет на ревизија и се прецизира динамиката на применување на дадените препораки за унапредување на постоечки правила и процедури. Следен чекор е follow up ревизијата односно проверка за примена на препораките.

Внатрешната ревизија изготвува квартален извештај за работата и истиот се доставува до органот на управување, како и годишен извештај кој се изготвува и доставува до агенцијата за супервизија на осигурување.

Внатрешната ревизија тесно соработува со органот на управување и со надворешни соработници како што се екстерната ревизија и агенцијата за супервизија на осигурување. Ревизијата му укажува на органот на управување за сите недостатоци и недоследности во примена на правилата и процедурите при тестирањето на контроли и потоа заедно во однапред определени рокови го следат корегирањето на истите. Соработката со екстерната ревизија се однесува претежно на годишните финансиски извештаи нивната точност и вреднувањето на ставките од билансите, консултации околу избор на репрезентативен примерок, функционирање на постоечките интерни контроли и правила и процедури на друштвото. Внатрешната ревизија има законска обврска да доставува годишен извештај за својата работа до агенцијата за супервизија на осигурување.

Во текот на годината може да се прават и вонредни ревизии кои би биле надвор од претходно договорениот план и програма, обично на барање на органот на управување или доколку има објективна потреба од истите и одредени сомневања за неовластено работење, злоупотреба и слично.

РЕВИЗИЈА НА ОСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУШТВА

**д-р Душица
Стевчевска-Србиноска**
одделение за контрола на
Пивара АД Скопје

Екстерните ревизори имаат за цел да добијат разумно уверување дека финансиските извештаи изготвени од страна на осигурителното друштво не содржат материјални недостатоци односно погрешно прикажување. Квалитетната ревизија допринесува кон заштита на правата и интересите на комитентите, добавувачите, соработниците, како и кон зацврстувањето на довербата на јавноста во безбедноста на државниот финансиски систем. Непримената на добрата ревизорска пракса на меѓународен план води кон пропусти и задоцнето откривање на непрофесионално работење на друштвото предмет на ревизија. Еден од најголемите скандали во изминатото десетлетие е поврзан токму со осигурителниот сектор преку задоцнетото разоткривање на сметководствената измама во билансите на АИГ¹⁾, Америцан Инсуранце Гроуп во 2005 година²⁾.

Ваквите настани го подигнуваат нивото на свест во финансискиот сектор за ризиците и можностите со кои се соочуваат осигурителните друштва во секојдневното работење, но и свеста за потребата од надзор и регулирање на осигурителната дејност.

Во тој контекст и осигурителните друштва во Република Македонија подлежат на комплексна регулатива, зголемена конкуренција, технолошка иновација и тенденција на пазарна консоли-

дација како популарен пристап за намалување на конкуренцијата и остварување на забрзан не-органски раст. Воспоставената законска рамка претставува стартна точка при подготовка на екстерна ревизија во осигурителниот сектор, и тоа:

- Закон за супервизија на осигурување
- Закон за задолжително осигурување во сообраќајот
- Закон за трговски друштва
- Закон за облигациони односи
- Подзаконски акти изготвени согласно претходно споменатите закони³⁾

Воедно, осигурителната индустрија подлежи на супервизија од страна на Агенцијата за супервизија на осигурување на Република Македонија (во понатамошниот текст АСО) како независно самостојно тело чии овластувања се утврдени во Законот за супервизија на осигурување (во понатамошниот текст ЗСО). Законска ревизија претставува задолжително испитување на финансиските извештаи и други информации кое се врши врз основа на закон во согласност Меѓународните стандарди за ревизија на ИФАЦ, преведени и објавани во Службен весник на Република Македонија со цел да се изрази мислење во врска со нивната вистинитост и непристрасност и нивна усогласеност со усвоените Меѓународни сметководствени стандарди и Меѓународните стандарди за финансиско известување задолжителни со закон во Република Македонија и/или финансиските информации, подготвени во согласност со соодветни критериуми, со цел изразување на мислење за финансиските информации (член 4, Закон за ревизија). Како дополнение на членовите 478-480 и 506 од Законот за трговски друштва кои го регулираат спроведувањето на ревизијата (во понатамошниот текст ЗТД), ЗСО ги прецизира односот и потребата од ревизија во осигурителниот сектор, особено преку членовите 117-122 и 129-132.

Имено, ЗСО истакнува дека осигурителните друштва се законски обврзани да ги поднесат сопствените финансиски и консолидирани финансиски извештаи на ревизија, кои потоа во ревидирана форма ги доставува до АСО најдоцна 15 дена по усвојување на извештајот на овластениот ревизор, или најдоцна 4 месеци по истекот на деловната година на која се однесуваат извештаите.

1) AIG, водечко меѓународно осигурително друштво, основано во 1919 година, со просечна годишна бруто полисирана премија од над 60 милијарди американски долари за изминатите три години. Нивната основна дејност се осигурување на имот, животно осигурување, пензиско осигурување, хипотекарно осигурување како и ред други финансиски услуги достапни на комитентите во повеќе од 100 држави. AIG котира на њујоршката и токиската берза.

2) Повеќе детали на: <http://www.accounting-degree.org/scandals/>

3) Повеќе детали на интернет страницата на АСО, <http://aso.mk>

Скандал: American Insurance Group, 2005

Друштво:

Меѓународно осигурително друштво

Настан:

Масивна сметководствена измама во износ од 3.9 милијарди американски долари, манипулирање на понудите при јавни тендери, манипулирање на цената на акциите

Клучни играчи:

Генералниот директор Ханк Гринберг

Начин на спроведување на измамата:

Прикажување на заеми во вид на приход, насочување на комитенти кон осигурителни друштва со кои АИГ имал претходно склучени договори за отплата, информирање на брокерите неосновано да ги подигнат цените на акциите

Како беше откриен:

Истраги од страна на Комисијата за хартии од вредност, најверојатно поттикнати од инсајдерска дојава

Казни:

Исплата кон Комисијата за хартии од вредност во износ од 10 милиони американски долари во 2003 година и 1.64 милијарди долари во 2006 година; 115 милиони кон пензиски фонд од Луизијана; 725 милиони кон три пензиски фондови од Охајо. Гринберг беше отпуштен од работното место без покренување на кривични постапки против него.

Интересен факт:

По прикажување на највисока квартална загуба во 2008 година во историјата на работењето на осигурителното друштво (61.7 милијарди долари), спасени со средствата на американските даночни обврзници, АИГ се наградија со бонус од 165 милиони долари.

Табела 1. Разоткривање на сметководствената измама во АИГ, 2005 година

Воедно, АСО го одобрува избраното друштво за ревизија 15 дена по изборот доколку ревизорското друштво ги задоволува критериумите за повеќе од три години искуство во ревизии, неповрзаност со друштвото, отсуство на консултантски услуги кон осигурителното друштво во последните три години, не повеќе од пет последователни ревизии на (консолидираните) финансиски извештаи на друштвото за осигурување и во последните три години неизречени мерки од страна на Институтот за овластени ревизори. Ревизорот неопходно ја известува АСО доколку утврди дека друштвото за осигурување или лице поврзано со друштвото за осигурување работи спротивно на правилата за управување со ризик и поради тоа на друштвото за осигурување му се заканува неликвидност или несолвентност, или е загрозувана сигурноста на осигурениците.

Следните домени се задолжителни за обработка при ревизија на осигурително друштво:

- Биланс на состојба
- Биланс на успех
- Парични текови и промени во капиталот
- Состојбата и промените на техничките резерви

- Состојбата и структурата на вложувањата на средствата кои ги покриваат техничките резерви
- Состојбата и структурата на средствата кои ја покриваат математичката резерва
- Состојбата и структурата на вложувањата на капиталот
- Спроведување на прописите за управување со ризик
- Спроведување на внатрешната ревизија
- Начинот на водење на трговските книги
- Квалитетот на информатичкиот систем на друштвото за осигурување
- Точноста и комплетноста на извештаите до АСО
- Вреднување на билансните и вонбилансните ставки и сметководствената политика
- Распределбата на добивката

Ревизорскиот извештај се објавува во најмалку еден дневен весник, придружен со мислењето на ревизорот, во рок од 15 дена од усвојување на извештајот на собранието на акционери, но не подоцна од шест месеци од завршувањето на годината на која се однесува.

Забелешка/Наод	Опис	Ефект на наодот
Управување со ризик	Отсуство на пишани политики/процедури за превземање на ризик, или недоволно дефинирани или неразграничени овластувања и одговорности	Насоогласеност со регулативата, носење на несоодветни деловни одлуки
Спречување на перење на пари	Непостоење на Политика/Одговорно лице за спречување на перење на пари и финансирање на тероризам	Неусоогласеност со одредбите за ЗСО
Правилник за штети	Не секогаш се почитува Правилникот за исплата на штети од 14 дена од денот на ликвидација на истата	Ризик од неусоогласеност со Правилникот за исплата на штети од страна на друштвата за осигурување
Генерирање на полиси - документираност	Непотпишана/некомплетна пропратна документација од комитентите согласно процедурата	Непочитување на раздолжувањето на полиси и потенцијален ризик за недетектирање на грешки/измами при креирање на полиси
Признавање на приходи - неусоогласеност со тарифникот	Генерирање на премија по полиса пониска од предвидената согласно Тарифникот	Ризик од грешки или измами при генерирање на премиите по полиси и книжење на пониски приходи
Попусти на полиси	Давање на попусти и бонуси повисоки од предвидените во Процедурата	Ризик од грешки/измами при издавање на премии по полиси пониски од предвидените
Интерна контрола за наплата на премии	Непостоење на контрола при наплата на премија и честа неусоогласеност на дневниот промет со наплатените премии по издадени полиси	Ризик од грешки/измами при генерирање благајнички извештај и негова усоогласеност со наплатените премии за даден период. Ризик од измама - присвојување на средства од страна на вработени во подружници
Поништување на полиси	Несоодветна документираност на направените сторна и нивно раздолжување	Непочитување на пропишаната процедура. Ризик од недетектирање на грешки при сторнирање на полиси
Пресметка на исправка на вредноста на побарувања од купувачи	Неусоогласеност помеѓу салдата на побарувањата од купувачи во сметководствениот систем и прегледот кој е основ за пресметка на исправка на вредноста на побарувањата	Ризик од неправилна пресметка на исправка на вредноста на побарувањата и потценување на расходите за периодот

Табела 2. Најчести забелешки/препораки при спроведување на ревизија во македонската осигурителна индустрија

По спроведување на ревизијата, вообичаената ревизорска пракса е покрај Извештајот на независниот ревизор да се издаде и Писмо со препораки до раководството во кое се изложуваат забелешките кои се констатирани во текот на ревизијата и кои би можеле да бидат значајни за работењето на осигурителното друштво. Најчест тип на забелешки кои ги познава ревизорската пракса во осигурителната индустрија во Република Македонија се сумирани во Табела 1 во продолжение.

Во заклучните согледувања би сакала да напоменам дека во својата пракса Ревизорот се соочува со ризици и проверка на контроли во повеќе сегменти на работењето на осигурителните друштва. Ризиците можат да се издвојат и групираат првенствено според нивната природа:

- Стратешки ризици: законска измена/зголемување на техничките/математичка резерва, несолвентност на клучни комитенти или добавувачи, амортизација на гудвилот, нестабилност на курсот на денарот, ограничена можност за зголемување на цени поради законски ограничувања или негативен ефект врз односите со комитентите, зголемен трошок за промотивни активности, загуба на вредноста на брендот и пазарниот удел (а со тоа и на гудвилот), зголемена конкуренција/број на конкуренти на осигурителниот пазар
- Оперативни ризици: безбедност на вработените, вонредни состојби како природни катастрофи, политичка нестабилност, воени конфликти, епидемии, заштита на брендот и угледот, неисполнување на спецификациите

на полисите согласно договор, безбедност на информатичките системи/неовластен пристап до податоците, негативна репутација во медиумите и друштвените мрежи

- Ризици на известување: неовластен пристап до сметководствените податоци, несоодветна сегрегација на должностите, несоодветни/непостоечки контроли на сметководствените процеси
- Ризици на усоогласеност со законската регулатива: непочитување на праксата поставена од страна на АСО, локалната даночна регулатива, Законот за заштита на конкуренција, МЦЦ И МЦФИ стандардите, компанискиот кодекс на однесување

Разбирањето на горенаведените ризици е од есенцијално значење за подобра анализа на природата на бизнисот и оперативните процеси, политики и одлуки воспоставени во осигурителното друштво кое е предмет на ревизија.

Во светската ревизорска пракса постои разновидност во домените кои екстерната ревизија ги обработува. Имено, такви се ревизијата на информатичкиот систем (воспоставени контроли во делот на ИТ инфраструктурата и безбедност на истата), даночната ревизија (евалуација на даночните обврски кон УЈП), како и ревизија на усоогласеноста со законите и прописите кои ја регулираат осигурителната дејност. Но, во македонската осигурителна индустрија ретко се користат придобивките од ревизијата на домен и надвор од оние пропишани со закон, односно во ЗСО.

Корпоративно управување во друштвата за осигурување

КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ - ЕФИКАСНО МЕНАЏИРАЊЕ

д-р Весна Паункоска-Додевска
 раководител на Службата за
 правни и корпоративни работи
 во Триглав Осигурување АД,
 Скопје

Во најширока смисла на зборот корпоративното управување дефинира улоги, обврски и одговорности. Со тоа всушност се појаснува кој е одговорен и кој има правна моќ да дејствува во име на осигурителната компанија и под кои ОКОЛНОСТИ

Во последните децении корпоративното управување е актуелна тема, посебно во финансиските институции, и се повеќе од страна на инвеститорите и регулаторните тела во осигурителната индустрија се инсистира на воспоставување на адекватен систем на корпоративно управување. Но, што всушност претставува корпоративното управување? Традиционалната дефиниција на корпоративно управување упатува на односите меѓу управата (топ менаџментот), одборот на директори, односно надзорниот орган, акционерите на друштвото и другите заинтересирани страни, како што се на пример вработените и нивните претставници. Корпоративното управување ја утврдува структурата преку која се дефинираат целите на компанијата, како и средствата за остварување на целите и надзор над постигнатите резултати.¹⁾

Како што и самиот термин упатува, корпоративното управување е систем преку кој осигурителната компанија²⁾ е внатрешно уредена. Станува збор за комплексен систем кој во себе вклучува повеќе аспекти на работењето на осигурителното друштво, како што се:

- корпоративна култура и средина (вредности, етика, воспоставување на систем за пријавување на нерегуларности при работењето од страна на вработените и слично);

- корпоративна структура (одбор на директори, односно управен и надзорен одбор, топ менаџмент, раководните лица во компанијата, функциите на деловното работење и слично);
- основни документи и политики (интерни акти, правила за организациската структура, деловници за работа на органите на друштвото и слично);
- стратегија, политики, процедури и контроли (управување со ризик, усогласеност на работењето со позитивните прописи, внатрешна и надворешна ревизија, финансиско известување и слично) и
- донесување на одлуки и преземање на акции поврзани со корпоративната култура, средина и структурна рамка, политики и контроли.

Во најширока смисла на зборот корпоративното управување дефинира улоги, обврски и одговорности. Со тоа, всушност, се појаснува кој е одговорен и кој има правна моќ да дејствува во име на осигурителната компанија и под кои околности. Корпоративното управување подразбира и донесување на одлуки и преземање на активности во согласност со неговата логика, како и обврска за обелоденување на истите на заинтересирани страни. Добро воспоставениот систем на корпоративното управување им дава на осигурителните компании можност за преземање на корективни мерки во случај на неусогласеност со позитивните прописи или слабиот надзор, контрола и управување. Оттука, може да се заклучи дека корпоративното управување е распределба и регулирање на моќта и одговорностите во осигурителните компании со што се избегнува не-

1) За повеќе види ОЕЦД Принципи за корпоративно управување.

2) Во текстот ќе се користат и термините: друштво за осигурување, осигурително друштво

потребна концентрација на моќ. Затоа, корпоративното управување често се нарекува и систем на „проверка и рамнотежа“³⁾ што е одраз на фактот дека осигурителните компании треба да бидат флексибилни со цел навремено донесување на одлуки, а во исто време друштвата за осигурување треба да бидат транспарентни и да имаат воспоставено соодветни системи и контроли за да го насочат управувањето во најдобар интерес на осигурениците, акционерите и друштвото како целина.

Структура на корпоративното управување во друштвата за осигурување во Република Македонија

Основните правни постулати на корпоративното управување на друштвата за осигурување во Република Македонија се поставени во Законот за трговските друштва преку чии одредби се дефинираат рамките во кои генерално акционерските друштва треба да го уредат своето корпоративно управување. Законот за супервизија на осигурување преку своите одредби, како *lex specialis* за друштвата за осигурување, утврдува повисоки стандарди за корпоративната рамка, што е сосема логично, имајќи ја во предвид спецификата на осигурителната индустрија – покривање на економски, финансиски, корпоративни и други ризици за компаниите, како и покривање на различен спектар на ризици за домаќинствата и физичките лица.

Највисокиот орган во друштвата за осигурување е Собранието на акционери. Акционерите своите права ги остваруваат на Собранието на акционери. Секој акционер има право да учествува во работата на Собранието и право на глас од моментот на упис во акционерска-

та книга. Собранието е единствениот форум на кој акционерите ги остваруваат своите права во друштвата за осигурување. Собранието не може да одлучува за прашања од областа на управувањето, односно од областа на водењето на работењето на друштвата за осигурување што е во надлежност на органот на управување. Само по исклучок може да му се дадат одредени управувачки права на Собранието на акционери и тоа во делот на одобрување на зделка со заинтересирана страна и голема зделка.

Во однос на управувачката структура и двата прописи оставаат можност осигурителната компанија да одбере помеѓу различните системи на управување: дво степенит систем, каде што управувачката и надзорната улога ја вршат два различни органи – управен и надзорен одбор и едно степен систем, каде што управувачката и надзорната функција ја вршат различни членови (извршни и не извршни) во рамките на единствениот орган – одборот на директори. Како и да е, крајната цел на двата система е иста, без оглед кој систем ќе го одбере друштвото за осигурување – да обезбеди целосен надзор над работењето и спроведување на стратегијата на друштвото, како и правилно управување и извршување на донесените одлуки. При тоа, и двата релевантни закони јасно ја дефинираат улогата и надлежностите на надзорниот и управниот орган, точно ги определуваат условите и квалификациите кои едно лице треба да ги поседува за да може да биде член на управниот или надзорниот одбор, кои се неговите права, обврски и одговорности. Точно дефинираните рамки за членовите на управните и надзорните органи се посебно значајни, бидејќи во осигурителната индустрија членовите треба да можат да ги разберат комплексните прашања поврзани со осигурителниот

3) На англиски терминот е “checks and balances”

бизнис, актуарската струка, сметководство, право, информатичките технологии и наплатата на побарувањата. Осигурителниот пазар наметнува потреба управниот и надзорниот орган да бидат составени од членови со интегритет, релевантно знаење и искуство. Квалитетот на лицата и нивното однесување, како и структурата на сите членови на управниот и надзорниот орган се исто толку важни за доброто корпоративно управување како и постоењето на соодветна структура и практики во осигурителната компанија. Во однос на членовите на органите на друштвата друга важна карактеристика која е утврдена согласно релевантните законски норми е нивната независност. И два закони утврдуваат потребен минимум на независни членови и ја дефинираат независноста на членовите на органите. Осигурителните компании можат да предвидат и повисоки критериуми за независниот на членовите од законски утврдените, а согласно добрите практики на корпоративното управување се очекува членовите на органите на друштвото да дејствуваат објективно, независно да ги донесуваат заклучоците и одлуките во согласност со интересите на осигурителната компанија. При тоа, секогаш треба да се води сметка за постоење на судир на интереси кај членовите на управниот и надзорниот орган и во тие ситуации членовите да постапуваат во согласност со донесените правила за судир на интереси во осигурителното друштво.⁴⁾

4) Како на пример да се иземат од донесување на одлука во која постои судир на интереси, да не влијаат на другите членови во донесувањето на таквата одлука и слично.

Корпоративната правна рамка на Република Македонија дава можност Одборот на директори, односно Надзорниот одбор на друштвата за осигурување да формираат комисии како нивни помошни тела. На тој начин се дозволува формирање на помали групи кои ќе бидат фокусирани и специјализирани на точно определена област и ќе помогнат кон зголемување на ефикасноста на одборите. Најчесто формирана комисија во осигурителните компании е ревизорската комисија која што обезбедува надзор и контрола врз финансиското известување, внатрешните контроли, ефективностa на внатрешната ревизија и препораките во изборот на друштво за ревизија. Други комисии кои друштвата за осигурување може да ги формираат се: комисијата за номинирање и избор, комисијата за надомест/наградување, комисија за етика, комисијата за управување со ризици, комисија за инвестиции, комисија за обелоденување на податоци, комисија за корпоративно управување, комисија за човечки ресурси, комисија за стратешки развој, комисија за управување со недвижности и ред други комисии.

Битна улога во целокупната структура на корпоративното управување имаат и раководните лице и внатрешниот правен советник (секретар на друштвото за осигурување)⁵⁾. Улогата на внатрешниот правен советник е да се грижи за правилна примена на прописите од страна на органот на управување и надзор, му помага

5) Повеќе за ова види Корпоративно управување во друштвата за осигурување во Република Македонија – Насоки -, Б. Јаневска – Неделковска и други, Скопје, октомври 2014 година

га на претседателот на Одборот на директори, односно на Управниот или Надзорниот орган во организирањето на состаноците и е одговорен за односите со акционерите. Раководните лица учествуваат во секојдневното водење на друштвото за осигурување и тоа во согласност со стратегијата на друштвото и донесените одлуки од страна на органите на управување и надзор. Овие лица, најчесто, се поставуваат на точно определена област од работењето на друштвото за осигурување и е потребно да имаат соодветни знаења, искуство и вештини за извршување на доделените задачи и обврски.

Специфично за корпоративната структура на друштвата за осигурување, за разлика од останатите друштва, е обврската за воведување на контролни функции кои несомнено го унапредуваат корпоративното управување. Пред сè, Законот за супервизија на осигурување⁶⁾ поблиску ги определува овие функции, а во насока на стабилно и сигурно работење на друштвото за осигурување и осигурителниот сектор, генерално. Многу е важно друштвата за осигурување правилно да ги разберат ризиците во работењето и обврските кои што произлегуваат од нив. Тоа подразбира солидно познавање на изворите на ризици, видовите на ризици, карактеристиките, внатрешните односи и потенцијалното влијание на бизнисот, како и законите и регулативата применлива за друштвото за осигурување и вработените вклучени во ризиците. Токму поради тоа е значајно друштвата за осигурување да имаат:

- добри и ефикасни механизми за идентификување, проценка, квантификација, контрола, ублажување и следење на ризиците;
- соодветни стратегии, политики и процедури за да се обезбеди усогласеност со интерните стратегии и политики, и важечките закони и прописи;
- соодветни внатрешни контроли со цел функциите за управување со ризици и усогласеноста со прописите да се почитуваат и функцијата на внатрешната ревизија да биде во можност да врши ревизија и оценка на адекватноста и ефективност на усогласеноста со прописите, интерните контроли, како и политиките и процедурите.

Контролните функции во друштвата за осигурување треба да ги вршат лица кои поседуваат соодветен интегритет, компетенции, искуство и квалификации. Овие лица треба да бидат способ-

ни да демонстрираат соодветен степен на знаење и експертиза во овие области и да ги задоволуваат професионалните стандарди. Независноста на носителите на контролните функции е исто така клучно прашање и друштвата за осигурување може да ја обезбедат на најразлични начини, како што е директно известување на надзорниот орган од страна на носителите на контролните функции и слично. Согласно нашето законодавство, како и праксата на доброто корпоративно управување во друштвата за осигурување, контролни функции се следните: функција на внатрешна ревизија, актуарска функција, функција за управување со ризици и функција за усогласување со прописите.⁷⁾

Заклучок

Доброто корпоративно управување е несомнено неопходно за одржување на фер, безбеден и стабилен осигурителен сектор кој ќе се грижи за доброто и заштитата на интересите на осигурениците, што пак од друга страна ќе допринесе за стабилност на финансискиот систем во целина. Осигурителната индустрија, исто како и другите делови од финансискиот систем, е подложна на голем број на промени, и токму поради тоа, друштвата за осигурување треба да имаат воспоставено стабилен корпоративен систем со цел полесно да се соочат со промените и адекватно да одговорат на брзиот социолошки, технолошки и економски развој.

Придобивките од доброто корпоративно управување се несомнени – овозможуваат поголема конкурентност на осигурителните компании, зголемена ефикасност и корпоративни резултати, поголема вредност на средствата на компанијата и повисока репутација на компанијата, кои фактори се особено значајни во современото деловно опкружување.

На крај, треба да се нагласи дека корпоративното управување не претставува еднаш воспоставен систем, туку е континуиран процес кој постојано треба да се надградува и унапредува. Пазарот е оној кој ќе ја оцени и вреднува посветеноста на осигурителните компании во процесот на градење на адекватен систем на добро корпоративно управување на долг рок.

6) За повеќе види Директивата на Европската унија за Солвентност 2 или на англиски Solvency II Directive (2009/138/EC)

7) Повеќе за овие функции види Корпоративно управување во друштвата за осигурување во Република Македонија – Насоки -, Б. Јаневска – Неделковска и други, Скопје, октомври 2014 година

UNIQA а.д. Скопје

КОМПАНИЈА СО „А“ РЕЈТИНГ

Саимир Дамо
генерален директор

Во нашите договори секогаш го вклучуваме и ризикот од катастрофи кој позитивно влијае на довербата во нас, бидејќи Македонија лежи на сеизмички активно подрачје. Нашите клиенти можат да бидат потполно уверени дека последиците од несакани и непредвидливи настани по нивните животи, имоти и бизниси, кај нас секогаш ќе бидат надоместени

UNIQA Insurance Group е една од водечките осигурителни групации на пазарите во Австрија, Централна и Источна Европа. Поседуваме 40 компании кои преку своите 21,300 вработени и партнери опслужуваат 10 милиони комитенти во 19 европски држави. Капиталот со кој управува компанијата изнесува 24,2 милијарди Евра. Поради тоа, UNIQA Versicherungen AG е рангирана во највисокиот сегмент на Виенската берза на хартии од вредност – таканаречениот примарен пазар. Веќе со години агенцијата Standard & Poor's ја оценува UNIQA со стабилен „А“ рејтинг.

Во UNIQA и Raiffeisen Insurance, поседуваме два силни брэнда кои ни овозможуваат многу добра основа за нашиот понатамошен развој. UNIQA оперира во 16 земји во Централна и Источна Европа: Австрија, Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Косово, Хрватска, Македонија, Црна Гора, Полска, Романија, Русија, Србија, Словачка, Чешка Република, Украина и Унгарија. Специјализираните осигурителни компании во Италија, Швајцарија и Лихтенштајн се исто така членови на UNIQA Групацијата. Актуелните и потенцијалните клиенти можат да сметаат на највисок квалитет во осигурувањето, највисока безбедност и нови фондови, што само големи и реномирани меѓународни компании како UNIQA можат да ги понудат.

Друштвото за осигурување UNIQA а.д Скопје е во сопственост на водечката австриска осигурителна компанија UNIQA Insurance Group. Во јуни 2009 година, UNIQA Insurance Group откупи 70% од акциите SIGAL UNIQA insurance group, и преку тоа се ребрендира во UNIQA а.д. Скопје.

Како дел од својот развоен план, од 2011 година, преку новоформираната компанија UNIQA Life Македонија, UNIQA влезе и на пазарот на животно осигурување и продолжи да ги нуди сите форми на животно и неживотно осигурување: осигурување од незгода, осигурување на имот, осигурување од одговорност, осигурување на возила, патничко осигурување во странство, доброволно здравствено осигурување, банкоосигурување; животно осигурување за возрасни, деца, кредиторисници и лојални работници.

Како водечка австриска осигурителна групација имаме обврска да продолжиме активно да работиме во развивањето на нови производи, да ги надгледуваме и овозможуваме највисоките стандарди на квалитет и услуга кон нашите клиенти и заедно со нашите продажни партнери да ги спроведеме стратегиите за успех.

Ова австриско искуство во осигурувањето, особено на здравјето и животот на клиентите, го пренесовме и во Р. Македонија. И токму во овие два осигурителни продукти, го наоѓаме најголемиот потенцијал во развојот на осигурувањето со чии придобивки граѓаните допрва се запознаваат.

Потенцијалот на овие продукти е огромен, на пример, една третина од вкупната ланска премија од 6 милијарди Евра на нашата групација - UNIQA Insurance Group се реализира на доброволното здравствено осигурување, една третина на животното осигурување и останатата премија на имотното и автомобилско осигурување, заедно.

Работењето на UNIQA а.д Скопје, кое го создава нашиот постојан раст и планиран развој како во полисирана премија, така и во пазарниот удел според бројот на продадени полиси, но и целосната услуга кон клиентите, го реализираат повеќе од стотина вработени во педесетина продажни канцеларии низ државата, три генерални застапници, 75 надворешни соработници - агенти и 23 брокерски друштва и деловни банки.

Појдовната точка на нашиот бизнис е блискоста со нашите клиенти. Во UNIQA, ние сме фокусирани на нашиот суштински бизнис на овозможување на безбедност, односно исплата на штети. Ние се грижиме за нашите клиенти и создаваме решенија скроени за нивните потреби. Нашите долгорочни корпоративни цели се да се развиеме во компанија која ја овозможува најдобрата услуга кон клиентите.

Оваа посветеност оди во прилог како за клиентите, така и за нас, преку зголемување на нашиот пазарен удел. Создаваме врска помеѓу луѓето и UNIQA - секојдневните ризици кои ги менуваат животните текови, осигурени преку продуктите на UNIQA ги прават „промените во животот“ позитивни.

Зголемениот осигурителен потенцијал, се разбира, придонесе да привлечеме се повеќе осигуреници во Република Македонија, а особено - значајни компании чие поединечно осигурително портфолио достигнува и до 80 милиони Евра. Ова го потврдува нашиот висок осигурителен капацитет и ни овозможува безбедно да опслужуваме меѓународни корпорации во Р. Македонија, без да бараме дозвола за реосигурување.

Во нашите договори секогаш го вклучуваме и ризикот од катастрофи кој позитивно влијае на довербата во нас, бидејќи Македонија лежи на сеизмички активно подрачје. Нашите клиенти можат да бидат потполно уверени дека последиците од несакани и непредвидливи настани по нивните животи, имоти и бизниси, кај нас секогаш ќе бидат надоместени.

Ние сме убедени дека единствено заеднички можеме да градиме поубава иднина. Колку е поголема разликата помеѓу нашите вработени, толку е поголема страста за понатамошниот развој на UNIQA. Ние ја применуваме нашата корпоративна култура во сите оддели на компанијата - од продажната мрежа, преку актуарите, па сè до проценителите на штети. Тие сакаат да припаѓаат меѓу најдобрите. Затоа сакаат да бидат близу до нашите клиенти, да се интересираат за нивните животи и нивните грижи. Тие постојано ги подобруваат нашите производи и услуги. Од нашите менаџери очекуваме: лидерство, тренинг на персоналот, искрен фидбек врз нивниот тим, перспективност, правичност и транспарентност. Од нашите вработени очекуваме: посветеност, перформанси и флексибилност. За возврат, ние инвестираме во нивниот професионален развој, ги унапредуваме нивните таленти и им нудиме доволно можности за да бидеме сигурни дека оптимално можат да ги искористат своите вештини.

Капацитет на осигурувачот - можност за превземање односно пружање на осигурителна заштита од страна на осигурувачот. Капацитетот кај осигурувачот може да се зголеми со реосигурување а кај реосигурувачот со ретроцесија.

Катастрофален ризик - е поединечна опасност која се заканува на поголема група луѓе или имот. Најчесто тоа се природни катастрофи, поплави, земјотрес, олуи, лавини, лизгање или одрон на земјишта, пожари или експлозии во големи индустриски објекти, патнички авиони, воени штети, атомски ризици и слично. Настанувањето на таква опасност е толку големо што би ја загрозило солвентноста на друштвото за осигурување бидејќи не постои редовно порамнување на ризикот со делување на законот на големи броеви, туку обратно, колку има повеќе случаи расте и можноста за зголемување на обврските на осигурувачот. Поради тоа осигурувачите најчесто обезбедуваат реосигурување или соосигурување. Големите компании за осигурување може да создаваат сопствени резерви, да ги развијат-подвојат осигурените објекти или да ги ограничат сумите за осигурување.

Корисник на осигурувањето - **insurance beneficiary** лице или повеќе лица на кои според полисата им се исплаќа надомест на штета ако дојде до настанување на осигурен случај, а не мора да се ниту во својство на договорувачи ниту осигуреници. Може да има повеќе корисници на ова осигурување во кој случај тие меѓусебно го делат надоместот на штета. Кај животните осигурувања има два корисници на осигурување-корисник за случај на смрт и корисник во случај на доживување. Кај неживотните осигурувања корисник може единствено да биде лице кое ќе докаже дека има материјален интерес предметот на осигурување да остане нештетен. Корисникот на осигурување може да биде и договорувач на осигурувањето па во тој случај тој е осигуреник. Но корисникот на осигурувањето по правило е надвор од договорот за осигурување и во моментот на заклучување на договорот не е ни познат, поради што во договорот се содржани елементи кои го дефинираат и точно одредуваат корисникот на осигурување како трето лице кое има право на надомест на штета. (поморски осигурувања, автомобилско осигурување..)

Култура на осигурување - Свест на граѓаните за потребата и значењето на осигурување на своите материјални добра и сопствен живот. Вообичаено се смета дека нивото на култура на осигурување е право пропорционално со степенот на развој на една земја и стандардот на граѓаните. Но непостои автоматизам туку е битна улогата на осигурувачите како активни промотори на осигурувањето, нивното присуство во јавниот живот, нивната општествена одговорност.

Лист на покритие - **cover note** е писмена исправа која важи до моментот на издавање на полисата, но договорот за осигурување се смета за заклучен без оглед на неиздадената полиса затоа што се веќе наведени барем некои од елементите на полисата. Полисата која следи после листот на покритие може да биде дополнета со други услови или со потполно поинакви услови договорени од двете страни. Причината поради која се издава лист на покритие е најчесто поради немање на доволно податоци во тој момент (не е прегледан објектот за да се има потполна представа за вредноста и ризиците), а осигуреникот има причини да има какво такво покритие додека не се утврдат сите елементи на полисата. Вообичаено само осигурувачот го потпишува листот на покритие со што дава гаранција односно превзема обврски за осигурување. На таков начин настанува и обврска на осигуреникот за исплата на премија. Најчеста примена на листот на покритие има кај транспортните и имотните осигурувања.

Малус - доплата премија за осигуреници кои во минатиот осигурителен период имале повеќе штети кои во голема мерка ја надминале премијата. Нивната ризичност е зголемена па има причина премијата за следниот осигурителен период да биде зголемена. Пресметката се прави со споредба на штетите во сооднос со пресметаната премија-штетен резултат.

Математичка резерва - резерва на друштвото за осигурување, како дел од бруто полисираната премија, наменет за исполнување на обврските од договорите за осигурување. Техничките резерви се една од најбитните ставки во финансискиот извештај на друштвата за осигурување. Европската директива за сметководство во осигурувањето (IAD) пропишува одреден формат за објавување на неживотните технички резерви, како што се: резерви за неплатени премии, неплатени побарувања, резерви за бонус и попусти, останати резерви кои се однесуваат на ризици на кои рокот не е истечен. Сублимираната содржина на оваа директива гласи: „реално проценетиот износ на техничките резерви мора во секој момент да биде толкав за да може друштвото за осигурување да ја исполни обврската која произлегува од договорите за осигурување.“ Советот на експерти на Агенцијата за супервизија на осигурување на Македонија, имајќи ја во предвид важноста на математичките резерви во друштвата за осигурување за сигурноста на осигурениците и солвентноста на друштвата донесе Правилник за минималните стандарди за пресметка на математичките резерви. Според правилникот математичка резерва се пресметува во висина на сегашната вредност на проценетите идни обврски на Друштвото кои произлегуваат од договорите за осигурување, намалени за сегашната вредност на идните премии кои треба да се платат врз основа на тие договори.“

Верувајте во идеи и бидете слободни
Создавајте и бидете горди
Дарувајте љубов и бидете сакани
Негувајте го духот и бидете силни

Ние во Алкалоид, веруваме, создаваме,
даруваме и ја негуваме силата која го
движи животот и креира совршена
хармонија наречена ЗДРАВЈЕ.

земја

вода

воздух

оган

Здравјето пред сè

АЛКАЛОИД
СКОПЈЕ

www.alkaloid.com.mk

ЧЛЕНКИ НА НАЦИОНАЛНОТО БИРО ЗА ОСИГУРУВАЊЕ

